

እዋኑ ዝጠለበ መጽናዕቲ

ሃገራዊ ስኒትን ሓድነትን

ድሕረ ባይታ

“ሃይማኖትና ሕማቅ ከግበር እንዳረካሻ ሱቅ ኣይትበል እዩ ዝብል።” ኣምና ኢድሪስ ፍኻሽ

ጸሐፊ ጸሓፊ

ከቶላን ድሑርን ኣተሓሳስባ፦ ጸሓፊ ጸሓፊ እዩ። ናይ ጸሓፊ ደቂቅ፣ ናይ ጽልኢ ኢሚንት የለን። ዓይነት ጸሓፊ በዙሕ እዩ። ቀዳማይ ጸሓፊ ከፉሉን ድሑርን ኣተሓሳስባኻ እዩ። ከፉሉ ኣተሓሳስባ ምስካልኡት ኣየሳንዩኻን። ሲኒት እንተዘይበልካ ከኣ ሓድነት የብልካን። ምንጻል እዩ ዘስዕብ። ከም ጉርሒ ምቕናት፣ እንታይነትካ ዘይምቅባልን ምሕባእን፣ ዓቕምኻ ዘይምፍላጥ፣ ምጽያቕ፣ ኣብ ካልኡት ምሕንጋጥ፣ ዘይናትካ ምድላይ፣ እምነት ካልኡት ምቁንጻብ፣ ወ.ዘ.ተ. ከኹኑ ይኸኣሉ። ድሑር ኣተሓሳስባ ምስጊዜ ተዓጻጻፍነት ዘይምህላውን ምስ ሕሉፍ ነፍስኻ ምቁራን እዩ። ኣብነት፡ ኤርትራዊ በዚ ዘሎ ሓቀኛ ሃዋሁ ዘይኮነስ ኣብሕሉፍ ክነበር እዩ ብኢሳይያስ ተፈሪዱ። ሕሉፍ ከምታርኽ እዩ ከተሓዝ ዘለዎ እምበር፡ ሕሉፍ ከምዚ ነይሩ እም እቲ ሕሉፍ እዚ ናይ ሕጂ ወለዶ ክነበር ኣለዎ ዝብል ጣቋ የብሉን። እቲ ናይ ትማሊ ታሪኽ ከምዚ እንዲዩ ነይሩ ዝብል መምሃሪ እምበር መንበሪ ከኸውን ኣይግብእን። ሰብ ኣብ ናይ መጻኢ ጊዜ እምበር ኣብ ናይ ትማሊ ጊዜ ሕጂ የለን። ትማሊ ከምዚ ነይሩ ኣብኡ ንበር ዝብል ኣተሓሳስባ ክቐየር ዘለዎ እዩ። እዚ ኣነነት ንብሎ፣ ካብ ውድብካ ውድብይ ወዘተ መሰረት ኮይኑ ዝወጽእ ካብ እዚ ኣተሓሳስባ እዩ። ሊዕሊ ዝኾነ ካልእ ጸሓፊ ዝሃሰየካ ግን እዚ ጸሓፊ እዚ እዩ። እቲ ጸሓፊ ኣብ ውሽጥኻ ስለዘለዎ ጸሓፊነቱ ክትቅበሉ ኣይትደልን።

ብዝሒ ውድባት፦ ብዙሓት፡ ኤርትራ ክትጻረን ካብ ዝግበእ ንሓሳይ፡ ካብ ዝምስረታ ነዊሕ ዝገበራ፡ ራኡኡን ይኹን ሽቶኡን ዘየነጸራ፡ ፋሕ ዝበላ ብዝርዝር ንህዝቢ ፍሉጣት ወይ ወግዓውያን ዘይኮና፡ በይናዊ ቃልሲ ዝመርሓ ተቃውሞቲ ውዳባት ከምዘለዎ ይዝረብ። ሒዝንኦ ዘለዉ ኣባላትውን ብንጽር ፍሉጥ ኣይኮነን። ብዛዕባ ናይ ፖለቲካ ፕሮግራሙን ዝበልኡን ዘላለይኡን የለን። ኣለዎ ካብ ምባል ሓሊፉ ኣብ ውሽጢ ህዝቢ ኣትዮን ዝገብርኦ ምንብሓስ ይኹን ምውዳብ ዝተገብረ ፈተነታት ኣይርእን እዩ። ምኽንያቱ ህዝቢ ኣይፈልጠን እዩ። ዝበዝሐ ህዝቢ ኤርትራ በዘን ዝበሃላ ዘለዎ ውዳባት ዝተጠርገፈ ኣይመስልን። ንህዝቢ ኤርትራ ንሓሊ ኢና ይብላ እንተሃሊየን ኣብ ውሽጢ ህዝቢ ኣትዮን እየን ክነጥፋ ዝግበእን። ብዝሒ ውዳባት ካብ ምንቁቋትን ምንኣኣስን ሓሊፈን ለውጢ ንኸምጽኡ ዘለወን ትኸእሎ እዝዩ ድኹም ስለዝኾነ ብሕዝብም ተቀባልነት ኣይህልወንን እዩ። ኣብ ናይ ትማሊ ድሑር ኣመላኻኽታ ስለዝነበራ ከኣ ውጺኢት ታሪኽን ዘሕፍርን ዘሕንኽን እዩ።

ከብዲ፦ እዞም ናይ ቁጠባ ምሁራት “እስኪ ነዚ ከምዚ እንተዝኸውን” እንዳበሉ እዮም ትንትና ዝህቡ። ካብ ንቡር ህላወ ውጽኦ ኢልና፡ “ከብዲ እንተዘይህልው ነይሩ፡ ዓለምና እንታይ ምመስለት ነይሩ።” ኢልና እንተሓሲብና፡ ምናልባት ውግኢ ዝበሃል ኣይምነበረን። ሰባትም ተሳንዮም ምነበሩ። ምናልባትም ዝሓለን ተገዛእን ኣይምሃለወን። ድኽነትን ሃብትን ዝበሃሉ ቃላትም ኣይምተጠቀምናሉምን። ሃገር ዝበሃልም ኣይምሃለወን። ከምዚ ካብ በልና ነዚ ኩሉ ምናልባይ ቀንዲ ተሓታቲ ከብዲ እዩ። ንኽትበልዕ ትዋጋእ፤ ትቀትል። ንኽትበልዕ ትገዝእ ትግዛእ። ንኽትበልዕ ትዕምጽ ተዳሉ። ወ.ዘ.ተ። ብዋጋ ካልኡት ትኸበር። እዚ ኩሉ ተፍ ተፍ ሓርትትት ከብዲ ንምምላእ እዩ። ሕሰብ እንተኣበልካ ካብ ከብዲ ንሓሳይ መን ጸሓፊ ከመጽኦ ኢልካ ትሓሰብ። ከብድኻ ናይ ነፍስኻ ኮሎናይዘር እዩ። ከብዲካ ከተዐንግልን ከተርውን ድኽነትን ከተጥፍኦ ኣለካ። ሕጽረት ንዋይ እንተሊካ ነገራትን ብቁለሉ ከተሳልጦም ኣይትኻልን።

ስቡ፦ እቲ ካልእ ጸሓፊ ሰብ ብፍላይ ከኣ ናይ ቀረባ ሰብ እዩ። ውሽጢ ውሻጢ ስለ ዝፈልጥ ብድልዱም ካራ ዝገዚኡ ኣማሲኑ እዩ ዝቀትል። ኣብ ውሽጢ ዝ መሽጉ ዝጸንሐ ጸሓፊ ኣጅንድኡ ኣዳልዩ ብሕቡኡ ብብሓደ እንዳሸረፈ እዩ ጽምእ ጽልኡ ዝወጽእ። ኣይትተዓይሎ ህዝቢ ኤርትራ ኣይተዓይሉን። ካብ ሰባዓታት ጀሚሩ ካብ እቲ ውሽጣዊ ቅርሕንቲ ኢሳይያስ ኣይተገላገለን። ውሉደይ ብዝበሎ፡ ብዝሓመፍ መራሒ ኢሳይያስ ተጠሊሙን ተጸሊኡን። ልቡ ከፊቱ፣ ኣኣዳዉ ዘርጊሑ ዝተቀበል ህዝቢ፡ ደይ ናቱ ረኺቡ። ናይ ውሉድ ጸሓፊ። ህዝቢ መኻሊፍ ኣጋጢሙም። ዝነበሮ ዲሞክራሲ ስርዓት ናይ ምትካል ትጽቢቱ ተኸሊፉን ልቡ ተሰይሩን። ዓማጺ ኢሳይያስ ዘይናቱ ሃሰስ ዝብል ገባቲ መስል ኤርትራውያን እዩ። ናጽነት ህዝቢ ጅሆ ሒዝዎ። ካብ ቀደም ሓበኢ ዘቀመጦ ብግቡእ ዝተዳለወ ሕቡእ ኣጅንዳ ነይሮዎ እዩ። ራኡዩ ወይ መትከለይ ዝብሎ ኮሚኒስታዊ ኣተሓሳስባ ይኹን ግልጽ ኣይኮነን። ቡብሓደ ግን ህዝቢ እንዳጸነተ መጻኢ ኣሎ። እዚ ጽዩፍ ዝኾነ ተግባር ኩሉ ኤርትራዊ ዓው ኢሉ ክቃወም ዘለዎ ጉዳይ እዩ። ኩሉ ኤርትራዊ ድምጹ ከስምዕ ግዴታ ኣለዎ ጥራይ ዘይኮነ ወስ ማለትም ከመሃር ኣለዎ። ኢሳይያስ ከም ጸሓፊ እታ ትግብኦ ክረክብ፣ ቃልዕ ክወጽእ ሕማቅ ግብሩ ብዓውታ ብዝርዝር ከግለጽ ኣለዎ። ናይ ጸሓፊ ቀይሕ ወይ ሰማያዊ የለም። ጸሓፊ ጸሐፊ እዩ።

ሸለል፦ - ህዝቢ ኤርትራ ብሓፈሻ ተቃሊሶም ግን ከኣ ጌጋ ነይርዎም። ነቲ ቃልሶም ልጓም ኣይገበረሉን። ነት ጌኦ ሸለል ኢሎም ሓሊፎም። እቲ ጠንቂ እቲ ምኽንያት ቀልጢፉ ብኣጋ ኣይተነቅሰን። “ናጽነት ጥራይ ይረኽብ እምበር ነቲ ካልእሲ ከነራኸበሉ ኢና” ብዝብል ብሸለል ዝተሓልፈ ዋጋ የኸፍል ኣሎ። ሂወት ብዙሓት በሊዑ፡ ይቅጽል ከኣ ኣሎ። እቲ ቃልሲ ክሳብ ሒጂ መዕረፊ ኣይተረኽበሉን። ሒጂ፡ ነዚ ሕማቕ እንዳረካሻ ሱቅ፡ ንሕሊና ዕረፍቲ ዝህብ ኣይኮነን። እቲም ሸለል ዝእረመሉን ከይግገም ምግባሩ ብዙህ ቃልሲ ዝሓትት ዕማም እዩ። ኩሉ ሰብ ብታሪክ ከኣ ተሓታቲ እዩ። ሒጂ ኩሉ ሰብ ዕዮ ዝሓሉ ብጥርኑፍ ዝወጸሉ እዋን እዩ። ናህሪ ቃልሲ ብከመይ ይቀላጠፍ ምብልሓቱ ናይ ነፍስ-ወከፍ ኤርትራዊ ሓላፍነት እዩ።

መጽናዕቲ ብዛዕባ ስኒትን ሓድነትን

ሓደ መጽናዕቲ ኣብዚ ዝሓለፈ ሰሙን ብበዓል ዶ/ር ገብረ፡ ኣሚናን ዮሴፍን ዝበሃሉ ምሁራት ግዳሳት ኤርትራዊያን ወጺኡ ነይሩ። ከምስገኑ ዝግበኦም ዜጋታ እዮም።

ዲላማ፦ - ጉዳያትን ኣካይዳ ስነ ኣገባብ ጉዳያትን ኣለሊኻ፡ ህላዌ ሃገራዊ ስኒትን ሓድነትን ዘምልእ ሓያል ተቃዋማይ ውድብ መስሪትካ፡ ምጥፋእ ስርዓት ውልቀ-ምልኪ ብኸመይ ተረጋግጽ ብዝብል ዕላማ ዝተገብረ መጽናዕቲ እዩ ነይሩ። መበገሲ እቲ መጽናዕቲ በባይኑ ዝግበር ዘሎ ቃልሲ ተቃውሞ ስርዓት ኢሳይያስ እዩ። እቲ በይናዊ ፋሕ ዝበለ ቃልሲ ኣይተዓወተን። ስለምንታይ፡ ንኸዕወታ ኹ እንታይ ክግበር ኣለዎ፡ ንዝብላ ሕዮታት ዝምልስ እዩ።

ርክብ መጽናዕቲ

“ንሕና ሓድነትና ነረጋግጽ ምስ ንዓቢ ጥራይ ኢና። ካብ ውድብይ ውዳብካ ወጺኢና ዓቢ ነገር ከንሓስብ ኣለዎና።” ዮሴፍ

እቲ መጽናዕቲ ከምዘነጸር፡ እዞን ፋሕ፡ ዝርዝር ኢሉን ዘለዎ ተቃወምቲ ትካላት (ውዳባት፡ ሲቪካዊ ማሕበራት፡ ውልቀ ሰብ፡ ወ.ዘ.ተ.) ናይ ምትእኻኻብ ተኸእሎ ኣሎ። ግን ከኣ ከማልእኦ ዘለዎን ነገር ኣሎ። ዝበዝሐ ግሉጹነትን ተሓታትነትን ይጎድሉን እዩ። እንተወሓደ መዐቀኒ ግሉጽነትን ተሓታትነትን ስለዘየማልኣ ኣብ መንጎኦን ሲኒትን ሓድነትን ክፈጥሩ ኣይከኣሉን። ግን ከኣ ብንጹር፡ ብውሕሉል ጥበብ፡ ብጥርኑፍ ግልጽነትን ተሓታትነትን ዘለዎ ተቃውሞ ደንበ ክፍጠር ተኸእሎ ከምዘሎ እቲ መጽናዕቲ ይሕብር። ነዚ ከኣ ሃገራዊ ስኒትን ሓድነትን ይሓትት። ቦቲ መጽናዕቲ ተቃወምቲ ትካላት ከማልእዎም ዘለዎም እዞም ዝስዕቡ ሽዋግተ መዐቀኒታት ግሉጽነትን ተሓታትነትን ተለልዮም ኣለዉ።

- ኣንነት። ኣነ እፈልጥ፡ ኣነ ዝበልክዎ ጥራሕ ይሰማዕ ዝብል ባህሪ፡ ናይ ካልኣት ሓሳብ ጽን ኢልካ ዘይምስማዕን ምንእኣስን።
- ህርፋን (ህንጡይነት) ስልጣን። ኣብ ስልጣን ምስደቦካ ንምውራድ ዘይምድላይ። ካልኣይ ኣብዘየሎን ጌና ኣብ መጻኢ ንኸምስረት ኣብ ዝሕሰብ ትካል ስልጣን ንምግባት ምፍታን።
- ውድባዊ ጸግዒ ምሓዝ። ውድባይ ካብ ውድብካ ይሓይሽ ማለት፤ ዕላማን ጥንካረን ካልእ ውድባት ምትሓት።
- ኣብ ዲሞክራሲ ዘይምእማን። ብምርጫ ዘይምእማን። ንውልቃዊነት ቅድሚያ ምሃብ።
- ፈላጥ ኮንካ ምቅራብ። ሃዳናይ ኣርእስቲ ምዃን። ኣብ ሊዕሊ ፈላጣት ተሓንጊጥካ ዓቕሚ ከምዘለካ መሰልካ ምቅራብ።
- ጸላሊኻን ፊታዊኻን ኣነጻርካ ዘይምፍላጥ። ኣብ ክንዲ ኣብ ቀዳማይ ነገር ብኸልኣይ ደረጃ ብዘተ ክፍታሕ ዝኸእል ኣተኩሮ ምግባር።
- ማእዝንካ ምጥፋእ። ኣብ ቀራና ምንገድ ደው ምባል። ዘይትጽር ድሑር ዝንባሊታት ፖሊሲን
- ትሑት ምስታፍ ደቂ ኣንስትዮን መንእሰያትን። እቶም ቀንዲ ተዋሳኢቲ ሓይሊ ለውጢ ብትሑት ደረጃ ም ከዝሳተፉ ምግባር ።

ሓደ ኣብ ደንበ ተቃውሞ ዘሎ ትካል ውሽጣዊ ነፍሱ ፈትሹ ከጽሪ ኣለዎ። እንተወሓደ ካብዘን ኣብ ላዕሊ ተጠቂሰን ዘለዎ ነጥብታት ነጻ ምዃኑ ከረጋግጽ ይግባእ። ሽዑ እዩ እተን ትካላት “ካብ ውድባይ ውድብካ” ወጺኦን፡ ነቲ ጸላሊ ብግቡእ ምስባር ዝከኣል።

ዕጥቂ፡ ተቃወምቲ፡ (ግሉጹነትን ተሓታትነትን)

1/ “ኣተሓሕዝኡ እስርዎ፡ ምእንትን ጠልጠል ከይከውን!” ዶ/ር ጉብረ ጉብረማሪያም።

ሃገራዊ ናጽነት ኤርትራ ውጺኢት ነዊሕ ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ እዩ። ከም ሕማቕ ዕድል ህዝቢ ባህጉን ተስፋኡን ተጠሊሙ ኣብ ጸገም እዩ ወዲቁ። ሒጂ ከኣ ኤርትራ ባዕላ ናብ ምብራሕ ገጸ ትምርሽ ኣላ። ኣብ ጊዜ እዚ ወለዶ እዚ ኤርትራ ዘራይ ሰብ ከምዘይብላ ከትበርስ፡ ኣብ ታሪኽ ኤርትራ ዘሕፍርን ዘሕንኸን ፍጻመ እዩ። እቲ ታሪኽ ጠልጠል ከይከውን ከእስር ኣለዎ። ጠልጠል (ሰፈር መንጎ መንጎ) ሕማቕ ታሪኽ እዩ። ካብ እዚ ጠልጠል እዚ ብኸመይ እዩ ዝውጻእ፡ በዳሂ ሕቶ እዩ።

እቲ መጽናዕቲ፡ ኣብ መንጎ ተቃወምቲ ትካላት ምጥርጣርን ምትእምማንን ስለዘሎ፡ ቃልሲ ደምበ ተቃውሞ ጥርኑፍ ከምዘይኮነ እዩ ኣነጹ። ስለምንታይ ንዝብል ሕቶ፡ እተን ቀንዲ ግሉጹነት ዘይምህላውን ሓላፍነት ዘይምውሳድን እየን። ምጥርጣራት ስለዘሎ፡ ሰብ ነንሕድሕዱ ስለዘይተእማመን ግሉጹነት የሎን። እንተዝህሉ እቲ ዝዕንቅፍ መን ምዃኑ ከትፈልጦ ትኸእል ኢኻ። እቲ ኻልእ ነቲ እንገብር ነገር ሓላፍነት ከንወስድ ዘይምኽእል እዩ ። ምትእምማን ስለዝጎደሎ ተሓትነት ከወስድ ኣይድለን። እቲ መጽናዕቲ ከምዘነጸር ምናልባት እቶም ትካላት ሓደ ከለዉ (ተመሳሳሊ ፕሮግራም ከለዎም) ኣብ ነንበይኑ ሓዊ ይሰሕኑ ከም ማለት እዩ። በበይንኻ ቃልሲ ዓወት እየምጽእን እዩ። ዓቕሚ ተበታኒቲ፡ ብቀላሉ ኣብ ዒላማ ጸላኤ ትወድቅ።

ድልዩትን ባህግን ደንበ ተቃዊም ፍትሕን ደሞክራሲን ኣብ ኤርትራ ክሰፍን፡ ኤርትራ ካብዚ ሒጂ ንጢምዎ ዘሎ ጸገም ኸትወጽእ እዩም ዝደልዩ። ባህግን ድልዩትን ምህላው ንበይኑ እኹል ኣይኮነን። ነዚ ከተሰምር ብሓደ ሓቢርካን ተሳኒኻን ምቅላስ እዩ ዘድሊ። ዲሞክራሲ ኣብ ኤርትራ ንምምጻእ እቲ ብቱን ቃሊሲ ኣብ ሓደ ክጥመር ኣለዎ። መዐቀኒ ናይ እዚ ጥምረት ከኣ ግሉጹ ምዃንን ተሓታትነትን ምስካምን እዩ።

ናይ ፖለቲካ ፕሮግራም ዘይብል ትካላት ክህልዎ ይኸእላ እየን። እዞን ትካላት ግሉጹነት እንተዘይሃልዩዎን መን ፕሮግራም ኣለዎን የብለንን ምፍላጡ ኣሽጋር እዩ ዝኸውን። ብተወሳኺ ፕሮግራሙን ብስፋዕ ሰኒደን ንህዝቢ ግሉጽ ዝገብራ ኣለወን። ካልእ ቅዋም ውሽጣዊ ምምሕዳር ክህልወን ኣለዎ። ብኸመይ እዩም መዓልታዊ ሂወቶም ዘመሓደርዎ፡ ብዛዕባ ፋይናንሳዊ ኩነታቶም ከመይ እዩ ዝመስል ምንጪ ፋይናንስ ካበይ ኢዮም ዝረኽቡ፡ ዝብል ሕቶም ግሉጽ ክኸውን ኣለዎ።

ተሓታትነትን ግሉጽነትን ዘይምህላው ከም ሳዕቤኑ ብዙሓት ፖለቲካዊ ምንቅስቃሳት ንርኢ ኣሉና። ብዙሓት ናይ ሰባኣዊ መሰልት ተጣበቅቲ ማሕበራት፡ ናይ ሚድያ ትካላት፡ ኣለዎ። ግን ፋሕ ዝበለ ህላዌ እዩ ዘለወን። ኣብ መንጎኦን ዘሎ ፍልልይ ‘ውን ብሩህ ኣይኮነን። ምናልባትም ውልቃዊ ጽልኢ እዩ ክኸውን ዝኸእል። ምናልባትም ሓደ ዓይነት ንጥፍታት ክህልወን ይኸእል እዩ። እቲ ናይ ሓባር ረቂሒ ዝደሊደኡ ራኢ ግን ኣብ ኤርትራ ፍትሕን ዲሞክራሲን ክነግስ እዩ። ተርእያተን ግን ሓደ ራኢ ዝተፈናጨለ ንጥፈታት እዩ ዘሎ። ዓቕምታተን ኣወሃሂደን ተሳንዮን ከይሰርሓ ሓኒቱ ሒዙወን ዘሎ ጥርናፊ ስለዘይብለንን ክሳነዮንን ሓድነት ከምስርታን ስለዘይከኣላ እየን። ብሰንኪ እዚ ሱቅ ኢሉ ዝገባኸን ኤርትራዊ ዓቕምታት እልቢ የብሉን።

ነዚ ክንፈትሕ ሃገራዊ ስኒት ምፍጣር ኣድላይ ነገር እዩ። ሃገራዊ ስኒት ንኸፍጠሩ እዞም ኣብ ልእሶሊ ተጠቂሶም ዘለዉ ናይ ግሉጽነትን ተሓታትነትን መዐቀኒታት ብውሑዱ ከማልእኦ ኣለዎም። እዚ ከይተማልኦ እቲ ሲኒትን ሓድነትን ስምረት ከመጽእ ኣይከእልን እዩ። እንታይ ዝገብር ዘሎ ከይፈለገካ ክትሕወሶ ኣይትኸእልን ኢኻ። እዚ ምስ ዝኸውን ረብሕኡ ነፍሱ-ወከፍ ኣካል ተኣማንነትን ይረክብ። ግልጽነት እንተሃለዩ ናይ ምውህሃድ ተኸእሎ ይህሉ። ፍልልያት ኣብ ምጽባብ ዓቢ ተራ ይጻወት። ብተወሰኽ ንሰባኣዊ መሰላት፡ ንደቂ ኣንስትዮ ዝጓነጽ መደብ ዕዮ ዘለዎም ኣካላት እንድርሕ ኣለዉ ራኢኻ ክትዕርዮ ትኸእል። ካልእ ምስ ዲሞክራሲያዊ ኣካይዳ ባህርን ኣካይዳን ዝጸረፈ መደብ ዕዮን ስትራተጂን ዘለዎም እንተሊዮም ከተሊዮም ትኸእል ኢኻ። ተሳትፎ ደቂ ኣንስትዮን መንእሰያትን ኣብ መሪሕነት ከምቲ ዝድለ ከተእትዎም ባይታ ትረክቡ። ብዘይ ተሳትፎ ደቂኣንስትዮን መንእሰያትን ዘሮ ውጺኦት ቃልሲ እዩ።

“ክሳብ ሒጂ ዘለዎ ውድባት ምናልባት ማሕበር ኣረግቶት ሰብኡት እዮን ዝመስሉ።” ዶ/ር ጉብረ

“እዞን ንዝገናና ንወከል ኢና ዝብላ ተቃወምቲ ውድባት፡ “ድኳናት” ኢልና ከንገልጸን ይሓይሽ።” ሓንቲ ኤርትራዊት

ዲሞክራሲ አብ ግሉጽነትን ተሓታትነትን ዝተመስረተ እዩ። ግሉጽነትን እንተሃለዮ ህዝቢ ናቱ መሪሕነት ከፈጥሮ የኸለሎ እዩ። ሓላፍነት ትወስድ እንተኾነካ ከኣ ህዝቢ ዝሃበኻ ደምጺ ብዘይውልውል ትቅበል ኢኻ። ናይ ጉብጥሽ ፖለቲካ ትስዕብ እንተኾነካ ግን ሕሽኸኒ ከሓከኣ ፖለቲካ ኢኸእ ትጻወት። ከምቲ ንዕዘቦ ኢሳይያስ ጥራይ እዩ ን30 ዓመታት አብ ስልጣን ኣሎ ንብሎ ኣሎና እምበር ናይ ካልኦት ውድባትም መራሕቲ ከምኡ ከምኡ አብ መንበሮም ዝበለዩ ኣለዉ።

እዞም አብ ደንበ ተቃወምቲ ዘለዉ ትካላት ብናይ ደገ ሓይልታት ዝተጸልዋ፡ ንናይ ደገ ሓይልታት ረብሓ ዝሰርሓ፡ ብናይ ደገ ሓይልታት ትእዛዝ ዝኸዳ ከምዝኾና ተጌሩ እዩ ዝሕመ። ካብዚ ሓሜት ነጻ ከትከውን አብ ትካልካ ግሉጽነትን ተሓታትነትን ከተኣታቱ ኣለካ። እዚ ካብ እቲ ከጥቀስ ዝኸለል ረብሓታት ሓደ እዩ።

አብ እቲ መጽናዕቲ ዝተገልጹ ብዙሕ ነጥብታት ኣለዉ።

- ሰነዳት፡ ነፍስ-ወከፍ አብ ትካል ናይ ምንቅስቃስ መደባቱ ብግብኡ ተሰኒዱ ናብ ህዝቢ ከዝርጋሕ ከምዘለዎ፤
- ናይ ፖለቲካ መደባት ዕዮ፡ ኣካይዳን ስነ ኣገባብ ስትራቴጂ፤ ውጥናት ስራሕ፤
- ናይ እቲ ትካል ናይ ውሽጣዊ ምምሕዳር ቅዋም፤
- ዓመታዊ ፋይናንሳዊ ጸብጸብ፤
- ናይ ምምሕዳር ውዳባዊ ቅርጺ፤ ተዋረድ ቅርጺ፤

ብተወሳኺ አብቲ መጽናዕቲ ዝኾነ መደብ ዕዮ ትካል ኣብዞም ዝስዕቡ ነጥብታት ተዘርዚሩ ኣሎ

- ኩነታት ስብኣዊ መሰል አብ ኤርትራ፤
- ቅዋም ኤርትራ፤
- ዲክታተራዊ ስርዓት ኤርትራ፤
- ብዛዕባ ሃገራዊ ድሕነት፤
- ብዛዕባ ግዱድ ዕስከርና ሓገራዊ ኣገልግሎት፤
- ኣገዳሲ ኩነታት ሊዕለንት ሕጊን፤ ፍትሒን፤
- ኩነታት ጉዳያት ወጻኢ፤
- ኩነታት ኢርትራውያን ስደተኛታት፤
- ሞንነት ምምሕዳር መሬትን ቁጠባ ፖሊሲ ኤርትራን፤
- ቁጠባ ኤርትራን።

መርሕነታዊ ተሓታትነት፡ ነፍስ-ወከፍ ኣካል ተቃወምቲ ደንበ ነዚእም ዝስዕቡ ሓበሬታት ንህዝቢ ግልጹ ክገብር ኣለዎ።

- ዕድመ ስልጣን ፈጻሚ ኣካል፤
- ምንጪ ፋይናንሳዊ ሓገዳዊት ፤
- ደሞዝ መራሕቲ፤
- ኣገባብ ኣመራርጻ መራሕቲ ጉባኤ፤
- ቁጽሪ ኣባላትን፤
- ኦዲትንግ።

መደምደምታ

ድሕሪ ናጽነት 1991፡ ኤርትራውያን ሩፍታ ዝረኽቡሉ እዋን ኣይተራእዮን። ህዝቢ ምስተጋደልቱ ሓቢሩ ተጋዲሉ፡ ተሰዊኡ ቀያሕቲ ደቁ ከፊሉ ኣታ ናጽነት ትበሃል ኣምጺእዎ። ድሕሪ ናጽነት እውን ካልእ ኩናት ሲዒቡ። ናጽነቱ ከየስተማቀራ ብኣገልባብ ባዶ ተስፋ እንዳተሸንገለ ውላይይ ብሎ ብዝአመኖ ኢሳይያስን ጉጅሉኡን ተጭውዮን ርፍትኡ ተኸለኡን። ሩፍትኡ ንኸውንን ኤርትራ ትበሃል ሃገር፡ ካብዞም ጉጅለ ኢሳይያስ ወጺኦ ህዝቢ ክርከባ ኣለዎ።

ሃገር ትዓት ስለዘላ ነዚ ሕማቕ ነገር ንምእላይ ሓላፍነት ኩሉ ኤርትራዊ ብፍላይ ከኣ ምሁራት ምጂኑ አብ መእተዊ ተገሊጹ ኣሎ። ሓፍትና ኣምና ከም ዝጠቀሰዎ ሕማቕ እንዳተገብረ ሱቅ ምባል ድኽመታት እዩ። አብ እቲ መጽናዕቲ ድኽመታት ተቃወምቲ ደንበ ጎሊሑ ተገሊጹ ኣሎ። ብፍላይ እተን ሽሞንተ መዐቀኒታት ግሉጽነትን ተሓታትነትን ዝብላ፡ መሳርሒ (tools) ሓናቂ ቃልሲ ደምበ ተቃውሞ በሪህን ኣለዋ። እዞን ነጥብታት ምኽንያት ዝርገት ስኒትን ሓድነትን ደምበ ተቃወምቲ እዮን። ትካላት ተቃወምቲ ትካላዊ ገምጋም ጌረን ነፍሰን ከጽርዖ ኣለወን። እንተወሓደ አብ ላዕሊ ተጠቂሰን ዘለዋ መዐቀኒታት ግሉጽነትን ተሓታትነትን አብ ግምት የእትዮን ከምብሓድሽ ዕላምኡን ሰሪዐን ክብገሳ የድሊ። ምኽንያቱ እዞን ውድባት ውሽጣዊ ሓይሊ ይኹን ሞራል የብለንን። ግሉጽነት ዘይብሉ ትካል፡ ምሉእ ኣይኮነን፡ ሕቡእ እዩ። ካብ ዝደቀቀት ክሳብ ዝፈረየ ኩሉ ሚስጢር እዩ። ተሓታትነት ዘይብሉ ትካል ከኣ ውልቀ-ምልኪ ባህሪ እዩ ዘለዎ። ከምዊንቲኡ ይገብር።

ዝበዝሐ ህዝቢ ኤርትራ ናይ ዝኾነ ውዱብ ኣባል ኣይኮነን። ምኽንያቱ ኩሉ ጊዜ ዝበዝሐ ህዝቢ አብ ሓደ ጥርናፊ ስለዝእምን እዩ። ህዝቢ ንስሚዒቱ ዝገልጽ፡ ንሃገር ዝውክል፡ ካብ ዘለዎ ጸበባ ዘውጽእ፤ ዓቢ ራኢ ዘለዎ ሓይል ዝኾነ ውዱብ እዩ ዝጽበ። ብብዝሒ ውዱባት ለውጢ ከመጽእ ይኸእል እዩ ኢሉ ዝእምን ውሑድ እዩ። አብ ህዱእ ሰላማዊ ሃዋሁ፡ ፖለቲካል ኣጀንዳ ዘለወን ፓርቲታ ንስልጣን ኣብዝወዳደራሉ እዋን ብዝሒ እንተሃለወን እውን ሓደገኛ እዩ ዝኸውን። ኣታ ትዕወት ኣታ ሓይልን ስጡም ጥርናፊ ዘለዎ ፓርቲ እዩ። ኣብዚ ዘለናዮ ዘይርጉእ ሃዋሁ፡ ኤርትራ አብ ኢድ ሓፋሽ ህዝቢ ኣብዘሃለወትሉ እዋን፡ እዚ ዝበሃል ዘሎ ኣተሓሕዛ ዘዋጽእ ኣይመስልን። እዞን ንዛረበለን ዘለዋ ትካላት ካብ ውድባይ ውድብካ ሰይጣናዊ መንፈስ ወጺኦን ሓደ ሃይልን ግሉጽን ተሓታትነት ዘለዎ ተቃዋማዊ ውዱብ ምምስራት ክኸእል ኣለወን። ብሓጺሩ ዝተወሃሃደ ጠርናፊ ሓይሊ የድሊ ኣሎ። ብመጽናዕቲ ዝተወደበ፡ ግልጹነትን ተሓታትነትን ዘለዎ ትካል የድሊ ኣሎ።

አብቲ መጽናዕቲ ተገሊጹ ዘሎ ሓይል ጎድኒ፡ ድልየትን ባህሊን እዞን ትካላት እዩ። ብጥቅልሉ አብ ጸግዒ ደንበ ተቃውሞ ምህላወን እዩ። ተጠቂሱ ዘሎ ስግኢታት ብዙሕ እዩ። ፍርሂ ተነጽሎ፡ ሕጽረት ከህሎት ምምሕዳር፡ ሕጽረት ፋይናንስ ወ.ዘ.ተ. ከጥቀሱ ይኸእሉ። እዚ ሒጂ ተገይሩ ዘሎ መጽናዕቲ ከኣ ከም ናይ መጻኢ ጽቡቅ ዕድል

ጌርና ከንወስዶ ንኸክል። ብመሰረት ዝተገብረ መጽናዕቲ ከምብሓድኹ ተወዳዲብን ክነጥፋ እንተጀመረን ኣብ ቃልሲ ከድምዕ ዝኸክል ሓይል ደምብ ተቃውሞ ከቁውም ስለዝከክል።

ጉዳይናን ውራይናን ባዕልና

ሓደገርጀኸት ከይተጀመረ ኣይውዳእን 'ዩ።እቲ ስርዓት ከምዘብቀዐ ተገምጊሙ እዩ። ሕጂ ከትካእ ኣለዎ ኣብ ዝብል መደምደምታ እዩ ተበጺሑ ዘሎ። ከምኡ እንተሊካ መን እዩ ዝትከእ፤ ህልው ኩነታት ደምብ ፍትሒ ዝተኣማምን ኣይኮነን። ኣብ ዝተፈላለዩ ውድባት ናይ ሓሳብ ፍልልይ ክህሉ ባህርያዊ 'ዩ። ተፈናጭልካ ቃልሲ ግን ንኣደጋ እዩ። ናይ ሓሳብ ፍልልይ ሱር ዲሞክራሲ ምዃኑ ተቀቢልካ ኣብቲ ከቀራርበካ ዝኸክል መሰረታዊ ናይ ሓባር ረቋሒ፡ ምርድዳእ ይከኣል 'ዩ። እዚ ምልካዊ ስርዓት ብዝቀልጠፈ መታን ከልግስ፡ እንታይ ዓይነት ውዳበ እንተዝህልው እዩ ዝሓሸ ኣማራጺ ዝኸውን፤ ንዝብል መልሲ ክርከበሉ ኣለዎ። ኩሉ ሰብ ከምዝማመኖ ራኢ ተቃውሞቲ ኤርትራ 'ዕርባት' ስርዓት መላኺ ከኸውን ግድን 'ዩ። እዚ ናይ ሓባር ራኢ 'ዚ ኣብ ሓደ ክጠምረን ዝኸክል ዓቢ ሓሳብ እዩ። እቲ ካልኣይ ነጥቢ፡ ኣብ ውሽጢ ደንበ ፍትሒ ዘሎ ፍልልይ ከመይ ኢሉ ይጸብብ፤ ብድሆ ምክራትን ምሁራትን ኤርትራን እዩ። እቲ ቀንዲ ስራሕ፡ ተበታቲኑ፤ ተዘርዘሩ ፋሕ ኢሉ ዘሎ ደንበ ተቃውሞ፡ ውጹኢታዊ ዘይኮነ ስራሕ ይሰርሕ ስለዘሎ፤ ከመይ ኢሉ ፍልልያይቱ ኣውጊዱ፡ በሚደሰማምዎም ናይ ሓባር ረቋሒ "ራኢ" ናብ ዝሓሸ ኩነታት ንኸመጹ ምሕጋዝ እዩ። ጥምረት ሓይሊ 'ዩ። ኣብዚ ህሞት እዚ ህዝቢ ዝጽበዮ ብዝሒ ውድባት ምህላውን ኣይኮነን። ህዝቢ ከሰምዕ ዝደልዮ ምቁንጃውን ምንሻውን ውድባይ ውድብካ ኣይኮነን። ህዝቢ ክርኢ ዝደሊ ኣብ ኣውራጃዊን ሃይማኖትን ሰረት ዝገበረ ውድብ ኣይኮነን። ህዝቢ ዝደሊ፡ ንህዝቢ ብዘይ ኣፈላላይ ዝውክል፡ ሓድሽ ኣድማዒ ራኢ ዘለዎ፡ ንናይ ህዝቢ ኣጀንዳ ዝትግብር፤ ለውጢ ከመርሕ ዝኸክል፤ ካብ ኣውራጃዊ፤ ሃይማኖት፤ ውድባይን ውድብካን ነጻ ዝኾነ፤ ሓያል ዝኾነ ውድባዊ ኣመራርሓን ጥርናፈን እዩ። ብቀዳምነት ዝመጽእ ሸቶ ህዝቢ፡ ነዚ ውልቀ መላኺ ዝትከእ ኣካል ምፍጣር እዩ። ድሕሪ እዚ ከኣ ቅድሚ ሕጂ ዝተገብሩ ጌጋታት ምእራሞም ጥራይ ዘይኮነ ንኺደድግሙ ምርግጋጽ እዩ። ኣብዚ ደረጃ እዚ ንምብጻሕ ብቀዳምነት መሪሕነት ክፍጠር ኣለዎ። እዚ መሪሕነት ከኣ መስመር ርክባት (ጌት ዎርክ) ፈጠሩ ኣብ ስደትን ኣብ ውሽጢ ሃገርን ንዘለዉ ተቃውሞቲ ከወሃህድ ዓቕሚ ይህልዎ። እዚ ጥምረት እዚ ከሕይል፡ ክንክን ከግበረሉ ናብቲ ዝድለ ቅኑዕ መንገዲ ከምርሕ ናይ ሓደ ወይ ናይ ክልተ ሰባት ወይ ከኣ ውድባት ሓላፍነት ዘይኮነስ ሓላፍነት ኩሉ ኤርትራዊ ብፍላይ ከኣ ምሁራትን ምክራትን ኤርትራ 'ዩ።ኩሉ ኤርትራዊ እኣጃሙ በብክእለቱ ከበርክት ድልው ከኸውንን ከዋጻእን ኣለዎ። ምሁራትን ፖለቲከኛታትን ብፍልጠቶምን ተመክሮኦምን፤ ዳይናም ኣንቀሳቀሰቲ ለውጢ ዝኾኑ መእሰይት ኣወዳቶምን ኣዋልዶምን ናህሪ ለውጢ ብምምራሕ፤ ሃበርም ደቂ ኣንስትዮ ነቲ ቃልሲ ኣብምእላይን ምምራሕን ዓቢ ተራ ክጸውቱ ይኸክሉ እዮም።ሃየ ምሁራት ኤርትራ ብፍላይ መዓንጣኹም ገጥ ዕጥቕኹም ሸጥ ኣብሉ ውራይ ስራሕ ኣብ ቅድሚኹም ይጽበዩኩም ኣሉ።

ነዚ ለውጢ ህዝቢ ኤርትራ ባዕሉ ከዓም እምበር ካልእ ኣካል ከዓመሉ ክጽብ ይበሉን። ኣብ ውሽጣዊ ፖለቲካዊ ጉዳይ ሓንቲ ሃገር ዘይምእትታው ዝብል ዓለምላካዊ ሕጊ መምርሒ መሰርት፡ ዓለም ብዘይ ምውሳኽ ኤርትራዊያን፡ ለውጢ ንኸመጽእ ኣይትሕግዝን እዩ። ኣማሪካ ንህዝቢ ኤርትራ ራህሪሃ ምልኪ ንኸክል ኣይትገብርን እዩ። ኢትዮጵያ ምስ ውጹዕ ህዝቢ ኤርትራ ኣይትደናገጽን እዩ። ብኣንጻር እኳ ደኣ ነቲ መላኺ ስርዓት ብተዘዋዋሪ ይኹን ብቀጥታ ሓገዝን ሞራልን እየን ዝገበራ። ድኩም ጎኒ እቲ ስትርዓት ገምጊመን፡ ገለ ጥቅማ ጥቅሚ ንኸረከባ እየን ሃሰስ ዝብላ። ኣብነት ከዚ ኢትዮጵያ ሓይሊ ባሕሪ ንኸተቅውም ባሕሪ ሃሰስ ትብሎ ዘላ። እተን ሃገራት ጥቕመን ይረኽባ እቲ ዲክታቲርም ተበራቲዑ ከምዝቐጽል ይኸውን። እቲ ናይ ለውጢ ዕማም ናይ ባዕሉ ናይ ህዝቢ ኤርትራ ዕማም እዩ። ለውጢ ባዕሉ ኤርትራዊ እምበር ካልእ ኣካል ከምጻእሉ ኣይክክልን እዩ። ናይ ትማሊን ክኒኡን ዘሎ ታሪክ ከም መምሃሪ ተወሲዱ፡ ንመጻኢ ንጽባሕ መደባት ክንሕንጽጽ ክከኣል ኣለዎ። ቅድሚ ሕጂ ብኸነራኸበሉ ኢና ዝተገብረ ጌጋ ክድገም ይበሉን

ምስጋና

እዚ መጽናዕቲ ኣቀዲሙ ከግበር ዝገበረ ቅዱስ መጽናዕቲ እንተኾነም ሕጂ እውን ኣይረፈደን። ነዚ መጽናዕትቲ ዝገበሩ ጉጂል ዶ/ር ገብረ፡ ኣምናን ዮሴፍን ምስጋና ይኹኖም። ስለ እቲ ዝገበርዎ ጸዕሪ ከኣ ዓቢ ኢድናቆተይ ክገልጽ እፈቱ። ስለ እቲ መጽናዕትኹምን ጊዜኹምን ክትምስገኑ ይግባእ። ጳማኹም ካብ ኣምላኽ ህዝቢ ኤርትራ ተፈደዩ። ሓያል ጥርናፈ ዘለዎ ደንበ ተቃውሞ ምስ ቆመ ከኣ ብስራሕኹም ክትኮርዑ ኢኹም። ብስራሕኹም ከኣ ይኸውን።